

Oikeustapauskokoelma

Unionin tuomioistuimen TUOMIO (seitsemäs jaosto)

13 päivänä maaliskuuta 2014*

Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue — Tuomioistuimen toimivalta siviili- ja kauppaoikeuden alalla — Asetus (EY) N:o 44/2001 — Erityinen toimivalta — 5 artiklan 1 ja 3 alakohta — Vahingonkorvauskanne — Sopimusoikeudellinen vai deliktiin perustuva luonne

Asiassa C-548/12,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Landgericht Krefeld (Saksa) on esittänyt 27.9.2012 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 30.11.2012, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Marc Brogsitter

vastaan

Fabrication de Montres Normandes EURL ja

Karsten Fräßdorf,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. L. da Cruz Vilaça sekä tuomarit J.-C. Bonichot (esittelevä tuomari) ja A. Arabadjiev,

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Impellizzeri,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 28.11.2013 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Rechtsanwalt Brogsitter, itse,
 - Fabrication de Montres Normandes EURL ja Fräßdorf, edustajanaan Rechtsanwalt A. Mansouri,
 - Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes ja S. Nunes de Almeida,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään W. Bogensberger ja A.-M. Rouchaud-Joët,
- päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 5 artiklan 1 alakohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajana on Marc Brogsitter, kotipaikka Kempen (Saksa), ja vastaajina Fabrication de Montres Normandes EURL (jäljempänä Fabrication de Montres Normandes), kotipaikka Brionne (Ranska), sekä Karsten Fräbendorf, kotipaikka Neuchâtel (Sveitsi), ja joka koskee erilaisia kanteita, jotka Brogsitter on nostanut niiden vahinkojen nojalla, jotka se väittää kärsineensä sopimattomaksi kilpailuksi katsomistaan toimista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, riippumatta siitä, millaisessa tuomioistuimessa niitä käsitellään. Erityisesti asetusta ei sovelleta vero- tai tulliasioihin eikä hallinto-oikeudellisiin asioihin.”

- 4 Asetuksen N:o 44/2001 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

- 5 Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

- 1) a) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä,
- b) jollei toisin ole sovittu, tätä säännöstä sovellettaessa kanteen perusteena olevan velvoitteen täytäntöönpanopaikka on:
 - irtaimen tavaran kaupassa se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä tavarat sopimuksen mukaan toimitettiin tai oli toimitettava,
 - palvelujen osalta se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä palvelut sopimuksen mukaan suoritettiin tai oli suoritettava,
- c) jollei sovelleta b alakohtaa, sovelletaan a alakohtaa;

--

- 3) sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua;

--”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 6 Ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdystä päätöksestä käy ilmi, että Brogsitter myy arvokkaita rannekelloja. Vuonna 2005 hän teki kelloseppä Fräßdorfin, jonka kotipaikka oli tuolloin Ranskassa, kanssa sopimuksen, jonka mukaan viimeksi mainittu sitoutui kehittämään arvokkaisiin rannekelloihin kellokoneistoja, jotka oli tarkoitus myydä myöhemmin sarjatuotantona Brogsitterin lukuun. Fräßdorf harjoitti toimintaansa Fabrication de Montres Normandes -nimisessä yhtiössä, jonka ainoa yhtiömies ja toimitusjohtaja hän oli. Fräßdorfin kotipaikka on ollut vuodesta 2010 alkaen Sveitsissä.
- 7 Brogsitter väittää maksaneensa kaikki kulut, jotka ovat aiheutuneet tämän sopimuksen kohteena olevasta kahden kellokoneiston valmistamisesta.
- 8 Brogsitterin mukaan näitä kahta koneistoa koskevien valmistustöiden lisäksi Fräßdorf ja Fabrication de Montres Normandes valmistivat samaan aikaan myös muita kellokoneistoja sekä kuoria ja kellotauluja ja esittelivät niitä omissa nimissään Baselin (Sveitsi) kansainvälisillä kellomessuilla huhti–toukokuussa 2009. Ne mainostivat näitä tavaroita omissa nimissään ja omaan lukuunsa saksan- ja ranskankielisellä internetsivustolla.
- 9 Brogsitter väittää, että vastaajat ovat näin tehdessään rikkoneet sopimusvelvoitteitaan. Hänen mukaansa Fräßdorf ja Fabrication de Montres Normandes olivat sitoutuneet työskentelemään yksinomaan hänelle, eikä niillä tämän vuoksi ollut oikeutta kehittää ja hyödyntää omissa nimissään ja omaan lukuunsa kellokoneistoja, olivatpa nämä samanlaisia sopimuksen kohteena olevien koneistojen kanssa tai eivät.
- 10 Brogsitter vaatii sopimuskumppaneiltaan riidanalaisen toimien lopettamista ja deliktiin perustuvaa vahingonkorvausta sopimattoman kilpailun estämisestä annetun Saksan lain (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb) ja Saksan siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch) 823 §:n 2 momentin nojalla väittäen, että vastaajat rikkoneet toimillaan liikesalaisuutta, horjuttaneet kantajan yritystä sekä syylistyneet petokseen ja toimineet vilpillisesti.
- 11 Vastaajat ovat vaatineet kanteen hylkäämistä. Ne ovat myös esittäneet vastakanteen, jossa ne väittävät, että riidanalaiset kellokoneistot ovat joka tapauksessa rakenteiltaan erilaisia kuin sopimuksen kohteena oleva kellokoneisto ja että niihin ei ole yksinoikeutta. Lisäksi vastaajat ovat esittäneet tuomioistuimen toimivallan puuttumista koskevan väitteen, jonka mukaan asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan nojalla vain ranskalaiset tuomioistuimet ovat alueellisesti toimivaltaisia käsittelemään kaikki Brogsitterin esittämät vaatimukset, koska sekä riidanalaisen sopimuksen kohteena oleva suoritus että väitetyn vahingon aiheuttanut tapahtuma ovat molemmat tapahtuneet Ranskassa.
- 12 Fabrication de Montres Normandes on asetettu menettelyn aikana selvitystilaan. Ranskassa nimetty selvitysmies on valtuuttanut vastaajan oikeudenkäyntiasiamiehet jatkamaan menettelyä.
- 13 Ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdystä päätöksestä käy myös ilmi, että Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfin ylin alueellinen tuomioistuin) on 5.10.2011 antanut ratkaisun valituksesta, joka koski Landgericht Krefeldin ratkaisua siitä, ettei sillä ole alueellista toimivaltaa. Oberlandesgericht Düsseldorf on katsonut, että ensimmäisen asteen tuomioistuimella oli sen käsiteltäväksi saatetussa asiassa kansainvälinen toimivalta tutkia asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan nojalla ainoastaan Brogsitterin esittämät deliktiin perustuvat vahingonkorvausvaatimukset. Muut vaatimukset olivat sitä vastoin asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuja ”sopimuksia koskevia asioita”, ja ne oli saatettava ranskalaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

- 14 Landgericht Krefeld pohtii kuitenkin sitä, että kun otetaan huomioon nyt käsiteltävän asian olosuhteet ja erityisesti oikeusriidan asianosaisten välinen sopimus, pitäisikö myös sen käsiteltävänä olevien vahingonkorvauskanteiden katsoa koskevan asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuja ”sopimuksia koskevia asioita” ja kuuluvan ennemmin ranskalaisen tuomioistuimen toimivaltaan.
- 15 Tässä tilanteessa Landgericht Krefeld on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohtaa tulkittava siten, että kantaja, joka väittää, että hänen toiseen sopimusvaltioon sijoittautunut sopimuspuolensa on aiheuttanut hänelle vahinkoa Saksan oikeuden perusteella deliktiksi luokiteltavan kilpailunvastaisen menettelyn vuoksi, esittää sopimukseen liittyviä vaatimuksia tätä kohtaan myös silloin, jos hän vetoaa kanteessaan deliktiin perustuvaan vahingonkorvausvastuuseen?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 16 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisten vahingonkorvauskanteiden, jotka perustuvat kansallisen oikeuden mukaan deliktiin, kuitenkin katsottava koskevan asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettuja ”sopimuksia koskevia asioita”, kun otetaan huomioon pääasian asianosaisia sitova sopimus.
- 17 Aluksi on hylättävä perusteettomana Borgsitterin esittämä oikeudenkäyntiväite, jonka mukaan tämä kysymys on vailla merkitystä sen vuoksi, että ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin olisi joka tapauksessa katsottava alueellisesti toimivaltaiseksi asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan, joka koskee irtaimen kauppaa, tai 5 artiklan 3 alakohdan nojalla. Tällaiset perustelut koskevat näet ainoastaan pääasiassa kyseessä olevien unionin oikeuden säännösten tulkintaa eivätkä näin ollen riitä perusteeksi ennakkoratkaisukysymyksen tutkimatta jättämiselle.
- 18 Seuraavaksi on huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa ja 3 alakohdassa tarkoitettuja termejä ”sopimusta koskeva asia” ja ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskeva asia” on tulkittava itsenäisesti käyttäen ensisijaisena perustana tämän asetuksen järjestelmää ja tavoitteita, jotta asetuksen yhdenmukainen soveltaminen kaikissa jäsenvaltioissa varmistettaisiin (ks. mm. asia C-147/12, ÖFAB, tuomio 18.7.2013, 27 kohta). Näitä termejä ei siis voida tulkita siten, että niissä viitattaisiin siihen, miten kansallisessa laissa luonnehditaan kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä oleva oikeussuhde.
- 19 Lisäksi siltä osin kuin asetuksella N:o 44/2001 korvataan jäsenvaltioiden välisissä suhteissa tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehty yleissopimus (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna peräkkäisillä yleissopimuksilla uusien jäsenvaltioiden liittyessä kyseiseen yleissopimukseen (jäljempänä Brysselin yleissopimus), unionin tuomioistuimen Brysselin yleissopimuksen määräyksistä antama tulkinta pätee myös tämän asetuksen säännösten osalta, mikäli kyseisten määräysten ja säännösten voidaan katsoa vastaavan toisiaan (em. asia ÖFAB, tuomion 28 kohta). Asia on näin tämän asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan ja 3 alakohdan osalta suhteessa Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 ja 3 kohtaan (ks. vastaavasti em. asia ÖFAB, tuomion 29 kohta).
- 20 Tältä osin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettuun sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevan asian käsitteeseen kuuluvat kaikki sellaiset kanteet, joissa vaaditaan vastaajan vastuun toteuttamista ja jotka eivät liity 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettulla tavalla ”sopimusta koskevaan asiaan” (ks. vastaavasti mm. asia 189/87, Kalfelis, tuomio 27.9.1988, Kok., s. 5565, Kok. Ep. IX, s. 749, 17 kohta).

- 21 Jotta voidaan määritellä ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettujen vahingonkorvausvaatimusten luonne, on näin ollen aluksi tärkeää selvittää, ovatko ne sopimusoikeudellisia, riippumatta niiden määrittelystä kansallisessa oikeudessa (ks. vastaavasti asia C-167/00, Henkel, tuomio 1.10.2002, Kok., s. I-8111, 37 kohta).
- 22 Ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdystä päätöksestä käy ilmi, että pääasian asianosaisten välillä on tehty sopimus.
- 23 Ainoastaan se seikka, että yksi sopimuspuoli nostaa vahingonkorvauskanteen toista vastaan, ei kuitenkaan riitä siihen, että kanteen katsottaisiin koskevan asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettua ”sopimusta koskevaa asiaa”.
- 24 Asia on näin vain silloin, jos moitittu menettely katsotaan sopimusvelvoitteiden rikkomiseksi, sellaisina kuin velvoitteet voidaan määritellä sopimuksen kohteen perusteella.
- 25 Tilanne on tämä lähtökohtaisesti silloin, jos vastaajan ja kantajan välisen sopimuksen tulkitseminen näyttää välttämättömältä sen toteamiseksi, onko toiminta, johon kantaja väittää vastaajan syyllistyneen, sääntöjenmukaista vai päinvastoin sääntöjenvastaista.
- 26 Näin ollen ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on määriteltävä, onko kantajan pääasiassa esittämien vaatimusten kohteena sellainen vahingonkorvaus, jonka perusteen voidaan asianmukaisesti katsoa olevan pääasian asianosaisten välisestä sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien rikkominen, ja asian ollessa näin tämä peruste on otettava väistämättä huomioon kanteen ratkaisemiseksi.
- 27 Mikäli asia on näin, nämä kanteet koskevat asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettua ”sopimusta koskevaa asiaa”. Muussa tapauksessa niiden on katsottava koskevan asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettua ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta”.
- 28 Lisäksi on todettava, että ensin mainitussa tilanteessa on alueellinen toimivalta sopimusta koskevassa asiassa määriteltävä asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdassa säädettyjen liittymäperusteiden mukaisesti, jos pääasiassa kyseessä oleva sopimus on tässä säännöksessä tarkoitettu irtaimen kauppaa tai palvelujen suorittamista koskeva sopimus. Kuten asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan c alakohdassa säädetään, ainoastaan siinä tapauksessa, että sopimus ei kuulu kumpaankaan näistä kahdesta luokasta, on tuomioistuimen toimivaltaa arvioitava asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan mukaisesti (ks. vastaavasti asia C-533/07, Falco Privatstiftung ja Rabitsch, tuomio 23.4.2009, Kok., s. I-3327, 40 kohta ja asia C-9/12, Corman-Collins, tuomio 19.12.2013, 42 kohta).
- 29 Näin ollen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että pääasiassa kyseessä olevien kaltaisten vahingonkorvauskanteiden, jotka perustuvat kansallisen oikeuden mukaan deliktiin, on tästä huolimatta katsottava koskevan asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettuja ”sopimusta koskevia asioita”, mikäli moitittua menettelyä voidaan pitää sopimusvelvoitteiden rikkomisena, sellaisena kuin sopimusvelvoitteet voidaan määritellä sopimuksen kohteen perusteella.

Oikeudenkäyntikulut

- 30 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (seitsemäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Pääasiassa kyseessä olevien kaltaisten vahingonkorvauskanteiden, jotka perustuvat kansallisen oikeuden mukaan deliktiin, on tästä huolimatta katsottava koskevan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitettuja ”sopimusta koskevia asioita”, mikäli moitittua menettelyä voidaan pitää sopimusvelvoitteiden rikkomisena, sellaisena kuin sopimusvelvoitteet voidaan määritellä sopimuksen kohteen perusteella.

Allekirjoitukset